

MÄRTS 2014

ERRS TEATAJA

**Kuljus meisterdab
lauamängu**

**Laulupidu ootab
puudutavaid lugusid**

**Õiguskantsler: vanus ei ole
tantsupeol piiranguks**

Tule XX Võru Folkloorifestivalile

**Maie Pau – Võrumaa
kultuurielu süda**

Kategoriseerimisest

TOIMETAJA
Mart Valner
mart@errs.ee

KUJUNDAJA
Henry Semmel
henry.semmel@gmail.com

VÄLJAANDJA
EESTI RAHVATANTSU JA
RAHVAMUUSIKA SELTS

Kaastööd oodatud toimetaja aadressil.

Sisukord

- 3** Kuljus meisterdab lauamängu
- 5** Laulupidu ootab puudutavaid lugusid
- 6** Kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab!
- 8** Õiguskantsler: vanus ei ole tantsupeol piiranguks
- 10** Tule XX Võru Folkloorifestivalile!
- 12** Maie Pau – Võrumaa kultuurielu süda
- 14** Kategoriseerimisest
- 15** Palju õnne

TTÜ tantsuansambel Kuljus annab välja esimese eesti rahvatantsuteemalise lauamängu

Maikuu 65. juubelit tähistav TTÜ tantsuansambel Kuljus tuleb lisaks juubelikontserdile välja samanimelise lauamänguga „Triksterimuster“. Mängu eesmärgiks on tutvustada nii tantsijatele kui ka huvilistele eesti rahvatantsu ning kultuuri laiemalt.

Mis mäng see „Triksterimuster“ on?

Igäüks tahab jõuda tantsupeole, kuhu pääsemise eelduseks on kaunid rahvariideid. Kust neid rahvariideid küll leida? Selleks, et rahvarõivaste täiskomplekt kokku saada, hakkame reisima mööda Eestimaa kihelkondi. Teekonnal tuleb näidata või omandada teadmisi rahvakultuuri kohta, kuid ainuüksi teadmistest jääb väheks. Et saada täieõiguslikuks tantsupeoliseks tuleb ette tantsida lustakaid etüüde nagu „Haned Moskva väljakul“ või näidata ette polkasamm. Ülevaatajateks on kõige karmimad kriitikud ehk teised mängijad. Kui rahvarõivaste täiskomplekt on koos, on aeg minna tantsupeole. Tantsupeo asukoha loosib mängija, kes oma komplekti kokku saab. Aga et kõik liiga lihtne ei tunduks, lisavad mängu põnevust vahetus- ja ülevaatuskaardid, mis nii mõnigi kord mängu pöördelisi momente toovad.

Lauamäng tuleb müüki aprilli lõpus Apollo ning Rahva Raamatu poodidesse.

Pane tähele

Mängu sündi saab toetada
Hooandja keskkonnas kuni

17. aprillini:

www.hooandja.ee/projekt/tantsuline-lauamang-triksterimuster

Kaader mängu tutvustavast reklaamklipist.

AJA PUUDUTUS
PUUDUTUSE AEG

XXVI LAULU- JA XIX TANTSUPIDU
4.-6. JUULI 2014 TALLINNAS

Laulupidu ootab puudutavaid lugusid

Mida sa näed, tunned, mõtled ehk mis Teid Eestis aastal 2014 puudutab? Elu koosneb lugudest. Lugudest, mida teineteisele rääkida. Lugudest, mis jätavad meist jälje, mis teevad meid õnnelikuks ja rõõmsaks. Elu koosneb lugudest, millel on puudutus!

Puudutusega lugusid sooviksime kuulda ka Teilt, kõikidelt kaasmaalastelt, kes Te lugusid igapäevaselt loote, räägite ja talletate. Soovime, et kirjutaksite meile, mida sa näed ja tunned, millest mõtled, mis Teid puudutab Eestis aastal 2014? Kirjutage meile oma lugu, nii pikalt kui vähegi soovite; teemal, mis teeb rõõmu või kurba; keeles, mida valdate. Neli parimat „Puudutuse Aja“ lugu valitakse kõikide lugejate poolt välja ning vormitakse märtsi lõpus Eesti Televisiooni stuudios videoklippideks. Loodud klipid jõuavad ETV pühapäevase eetri kaudu ka kõikide Eesti inimesteni.

Saatke oma lood palun
aadressile laulupidu@laulupidu.ee!
Pange kirja oma “Aja puudutus ja Puudutuse aeg”!

FOTO: Priidu Teppo erakogu

Kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab!

TEKST: Kadi Hainas

FOTOD: Liina Tšegurovi erakogu

Tunamullusel suvel said Võru Kesklinna kooli tööõpetuse klassis kokku lasteaia Päkapikk õpetajad. Viis päeva nokitsemist ning iga õpetaja oligi valmis saanud meistriteosega - käsitsivalmistatud kandlega.

teised õpetajad haarasid mõttest kinni ning kuna huvilisi oli mitmeid, kirjutatigi projekt valmis ja saadi vajalik rahasumma.

Kohalik pillimeister Mihkel Soon oli meeleldi valmis õpetajaid juhenda-

ma. „Muidugi oli hirm, kas naised saavad ikka puutööga hakkama, kuid lõpptulemus oli suurepärase,“ sõnab Mähar rahulolevalt. Õpetajad omandasid töövõtteid ning kasulikke oskusi ja nii

mõnegi suust võis peale esimese kandle valmimist kuulda: „Teeme veel!“.

Järgmisel sügisel alustasidki õpetajad värskelt valmistatud pillidel kandleõpinguid. Nii kohtuti oktoobrist kuni maini igal teisipäeval ning õppeaasta lõpuks oli kandleansambli repertuaaris juba

„Kandlemäng muutus teatud ajaperioodil väga populaarseks, kuid lasteaial polnud kusagilt seda raha võtta, et endale pille muretseda,“ räägib projekti eestvedaja ning lasteaia muusikaõpetaja Kadri Mähar. Selle tulemusel tekkiski idee - miks mitte ise kandleid teha? Ka

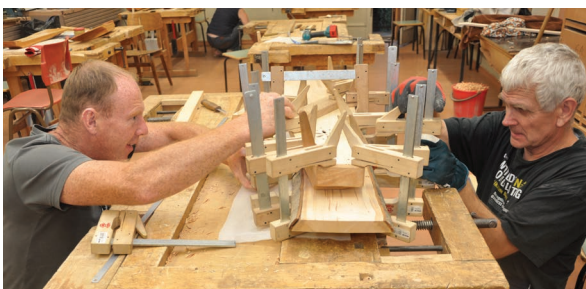
kümme lugu, millega käidi ka erinevatel üritustel esinemas.

Mähar tõdeb rõõmuga, et õpetajad on võtnud kanded kasutusele ka rühmades. Lihtsamaid laule saab mängida nii hommikuringis kui ka lapsi magama pannes unelauluna. Mähari sõnul on kannel ka teistes lasteaedades üpriski populaarne pill. „Vaikne, rahulik, stressi maandav, lihtne õppida,“ loetleb ta ette pillile iseloomulikke omadusi.

Muusikaõpetajal on soov peagi ka laste õpetamisega alustada. Siiani on takistuseks olnud ajapuudus, kuid lapsed ise on aina rohkem huvi üles näidanud ning Mähar on võtnud selle oma eesmärgiks. Samuti plaanib ta korraldada veel ühe pillimeisterdamise laagri, et saada kandleid juurde. Siis juba veidi väiksemaid, et pillid oleksid laste käele paraja suurusega.

Kuna pilliprojekt osutus edukaks, jätkati isetegevusega ning võeti ette rahvariideseelikud. Lasteaias on pikaajaliseks traditsiooniks rahvariietes lõpetamine, kuid igal aastal esineb üks ja sama probleem - kust leiavad õpetajad endale rahvariided? „Laenutamine ja klapitamine on tüütu ning midagi tuli ette võtta,“ selgitab Mähar. Kevadel värviti lõng ning sügisel pandi lasteaia keldrisse püsti kangasteljed ja alustati kudumist. Praeguseks on valminud kuus seelikut ning kaks on veel tegemisel. Ühe seeliku kudumiseks kulub Mähari sõnul 3-4 nädalat.

Tulevikus on plaanis kokku saada rahvariiete täiskomplekt - pluusid, vestid, põlled. „Projekte kirjutama ajendabki see, et majas on nii palju inimesi, keda selline asi huvitab,“ on Mähari sõnul õpetajad väga usinad ning loovad projektides innukalt kaasa.

Õiguskantsler: vanus ei ole tantsupeol piiranguks

Eesti Pensionäride Ühenduse Liit tegi Õiguskantslerile veebruari keskpaigas pöördumise, milles leitakse, et tantsijate vanuseline piirang tantsupeole saamisel on vastuolus EV põhiseadusega. Peale kaasu- se läbivaatamist ning osapooltega konsul-

tuaari omandamise järgi. Oma 19.märtsi avalduses lisas veel Teder: „Kuigi täiskasvanute rühmaliikide puhul on toodud protsentuaalselt esile soovituslikud vanu- sevahemikud, on nende eesmärgiks olnud aidata juhendajaid rühmaliigi määramisel

**Tantsupeole valitakse
rühmasid eelkõige
ikka tantsupeo
repertuaari omandamise järgi.**

teerimist leidis Õiguskantsler Indrek Teder, et Tantsupeole pääsemise kord ei ole diskrimineeriv ning tantsupeole valitakse rühmasid eelkõige ikka tantsupeo reper-

tantsupeole registreerimisel.“

Õiguskantsler loodab veel, et meediakära tõttu ei ole rühmade siseselt kellelegi liiga tehtud „Kahjuks ei saa tõesti

väljastada seda, et tantsupeo rühmaliikide soovituslikke vanusevahemikke võib olla valesti mõistetud nii, et rühma sees tantsijate valikul võib olla esinenud vanuselist erinevat kohtlemist pelgalt sünniaastast lähtuvalt.“ Senini ühtegi sellist teadet Õi-

lugupeetud küsimuste esitajad, on tantsurühma soovituslik keskmine vanus, mis on määratletud iga tantsurühma kategooria sees. Rühmadele on seatud ka teisi nõudeid peole pääsemiseks, näiteks on määratletud rühmade koosseisud ja

Tantsupeolt mitte keegi vanuse tõttu kõrvale ei jää.

guskantsleri büroole jõudnud ei ole.

Samal teemal võttis 10.märtsil Riigikogus sõna ka kultuuriminister Urve Tiidus. Riigikogu ees rääkides leidis ta, et on mõistlik, kui osalejad valitakse välja eelproovidel esinemise ja tantsuoskuse järgi. Ministri sõnul nii see ongi: „Olen tantsupeol osalejate vanuse teemal pöördunud Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse poole, et saada täpselt sel-

suurus, rahvarõivaste olemasolu ja eelkõige korralikult omandatud repertuaar. Nii Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus kui ka tantsujuhid on mulle kinnitanud, et tantsupeolt mitte keegi vanuse tõttu kõrvale ei jää. Siinkohal tsiteerin Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse juhti Aet Maateed: “Veel kord kinnitame, et kõik rühmad tantsivad repertuaari ette ning peolepääsu kriteeriumiks on korrektselt

Ainus kriteerium peole pääsemisel on tantsuoskuse tase.

gust, kuidas selline avalik teemapüstitus on tekkinud ja kas vastab tõele, et tantsupeol osalejatele on ikkagi kehtestatud mingi vanusepiirang. Sain laulu- ja tantsupeo korraldajatelt kinnituse, et sellist

omandatud ja ettetantsitud repertuaar.”

Kultuuriminister sõnas veel oma vastuses riigikogu liikmetele: „Ma tean isiklikult tantsijaid, kellel aastaid juba kõvasti üle 70, aga kes teevad silmad ette

Noorus on looduse kingitus, vanadus on kunstitöö.

piirangut ei ole seatud. Ainus kriteerium peole pääsemisel on tantsuoskuse tase.“

Saalist tulnud küsimustele vastas minister veel: „Nõue, millele te viitate,

endast poole noorematele. Tsiteerin siin ühte tuntud ütlust, mida ma pole ise väljaga mõelnud: noorus on looduse kingitus, vanadus on kunstitöö.“

Tule XX Võru Folkloorifestivalile!

TEKST: Kadri Valner, XX Võru Folkloorifestival tegevjuht

Lugude jutustamine on me elus nii loomulik asi, lool on hea vägi, ta paneb kuulama ja mõtlema. Ta vajab kahte poolt ja on oluline nii rääkijale kui kuulajale. Oma lugu kannab kindlasti ka üks hea tants, viisijupp ja laul.

Kutsume neid lugusid koguma ja jagama 16.-20. juulini Võrru ja Võrumaale.

Festivaliprogramm on koostatud nii, et külastaja saaks võimalikult paljudel üritustel osaleda ja ei peaks jääma pelgalt osaks publikust. Festival ei toimu

ainult Võru linnas, vaid laieneb maapäevadel tervesse maakonda. Festivali kodulehelt www.vorufolkloor.ee saab informatsiooni nii esinemispaikade kui toimumisaegade kohta.

Viie päeva jooksul toimub mitukümend kontserti ja tantsutuba, kuhu lisaks Eesti esinejatele on kutsutud tantsurühmad Mehhikost, Montenegrost, Kolumbiast, Prantsusmaalt, Hispaaniast, Baskimaalt, Slovakiast, Lätist ja Austriast. Meie festivali vastu on praegu nii

suur huvi, et saame vastu võtta vaid iga kaheksanda folkloorirühma, kes on avaldanud soovi siia tulla.

Ehkki tegu on Eesti suurima iga-aastase rahvusvahelise rahvatantsufestivaliga, alustavad seda hoopis muusikud. 16. juulil astub Katariina kirikus üles trio Anu Taul - Tarmo Noormaa - Andre Maaker.

Loomulikult on lisaks tavapärasele kontsertidele festivalikavas ka külalis-

te jaoks armsaks saanud Tänavatants, õhtulaulud Tamula järve rannal, mitmed simmanid, rahvuslõuna. Kolmel päeval on avatud käsitöölaad ning õhtuti saab näha Matsalu loodusfilmide festivali võidufilme. Traditsiooniliselt on üks oluline tunnusüritus võistumängimine Teppo tüüpi lõõtsadel. Seda täiendavad simmanid Teppo lõõtsatalus ning lõõtsa ööülikool.

Algas eesti rühmade registreerimine festivalile

Ootame festivalile esinema nii rahvatantsurühmi kui rahvamuusikuid. Esinejal tuleb ette valmistada üks 15-minutiline folkloorikava pealavakontserdiks ja/või vabalaval esitatav kava. Pealava esinemisel tuleb kasutada elavat muusikat. Vabalava esinemistel on lubatud kasutada saatemuusikat ka helikandjalt.

Festivali ava- ja lõppkontserdil esitavad kõik osalevad eesti tantsurühmad ühiselt kaks (mõlemal kontserdil) folkloorset tantsu. Esitamisele tulevad tantsud teatame registreerumise järgselt. Osalustasu on 15 eurot inimene/päev. Hind sisaldab majutust koolimajas klassides põrandal oma magamisvarustusega (3 eurot inimene) ja toitlustamist 3 korda päevas.

Registreerumise tähtaeg on 15. mai. Registreerimisvormi leiad aadressilt <http://www.vorufolkloor.ee/osaleja/registreerimisvorm>.

Ootame lühikest rühma tutvustust registreerimine@vorufolkloor.ee

Rühmade registreerimise tähtaeg on 15. mai.

aadressile. Lisaks 2-3 fotot ning kava lühitutvustust. Võimalusel saata rühma tutvustav DVD ja/või viide internetis leiduvale videole, salvestusele. Kõigil osalevatel kollektiividel palume kirjutada 1. juuniks aadressile registreerimine@vorufolkloor.ee Võru folkloorifestivaliga, oma rühmaga või ühe esitatava palaga seotud üks eriline lugu.

Kui soovid tulla lihtsalt festivali nautima, siis Piletilevis algas festivali passide ja päevapiletite müük. Kogu festivali passid on müügil Piletilevis soodushinnaga 25 eurot kuni 31. maini. Päevapileti hind on 10 eurot.

Tule osalema meie festivalile!

Maie Pau – Võrumaa kultuurielu süda

TEKST: Kadi Hainas

Koduuksest välja astudes on tunda, et midagi on teisiti. Taamalt kostub pillimängu ning kõikjal võib märgata värvilisi rahvariideid. Inimeste näod on ebatavaliselt rõõmsad ning tere öeldakse ka neile, kellest muidu ükskõiksest mööda jalutatakse. Rahvakultuuri Keskuse Võrumaa spetsialist Maie Pau meenutab helge naeratusena möödunud Võru Folkloorifestivale ning loodab, et vahetu emotsioon ei hääbu ka tulevikus.

Kuigi Maie on olnud Võru Folkloorifestivali korraldamise juures aegade algusest peale, pole see ainus üritus, mille kallal ta toimetab. Lisaks maakonna spetsialisti tööle on Maie teiste seas näiteks Võrumaa laste folklooripäeva ja maakondlike tantsupidude eestvedaja

ning usinat tööd jätkab naine ka oma kolme tantsurühmaga: segarühm Kannel, naisrühm Tsöör ja lasterühm Tsöörike.

Edasiviivad jõud - traditsioonid ja järjepidevus

„Kui juhendajaid pole, ei toimi midagi,“ on naise sõnul oluline, et eriti väikestes kohtades leiduks neid, kes haaraksid korraldamise enda kätte. Igaühel peab olema võimalus oma mõtteid välja käia ning seetõttu ongi ühine visioon, õhinapõhisus ning üksteise toetamine väärtuslikud alustalad. Selliseid tegijaid ei ole mustmiljon ning seetõttu on Maie jaoks oluline säilitada kõigi panustajate motivatsiooni.

Maie muretseb, et kui pidevalt peab panustama tohutu energia projektide kirjutamisse, võib kannatada sisuline pool, mis peaks tegelikult olema prioriteet. „Muidugi on neid, kes tulevad ja teevad ilma rahata, kuid niimoodi on raske järjepidevust tagada,“ on tantsuõpetaja hingel eelkõige traditsioonide hoidmine. Viimast kinnitab ka naise kabinetis olev kaustade kogu, kuhu ta on koondanud pildid, kavad, väljalõiked ajalehtedest - kõik, mis aitab aastate möödudes ajaloo taas elama panna.

Inimesed ei tea, millest nad räägivad

Paljud tulevad Võru Folkloorifestivalile, näevad sellest vaid väikest osa ning leiavad, et üks või teine asi ei kõlba kuhugi. „Niimoodi ei saa ju tervikpilti, tuleb ikka kaks-kolm päeva kohal käia, et aru saada, millega tegu on“, ei mõista Maie pealiskaudset hukkamõistu. Kommenteeritakse kõike ning sageli tekita- vab see tunde, et inimesed pole kohalgi käinud.

„Kriitikast peab saama õppida, see ei tohi kedagi maha teha,“ on tantsuõpetaja veendunud, et asjalik tagasiside on vajalik. Vahel juhtubki, et kõik ei lähe nii nagu plaanitud, kuid seepärast ei tohi pilli nurka visata.

„Ainult mina ja maailm - see ei toimi,“ on Maie veendunud, kuid kurbus- sega peab ta tõema, et sellist suhtumist kohtab ta aina rohkem.

Tantsuõpetajana on naine täheldanud mitmeid hetki, mil on tulemas tähtis esi- nemine, kuid tantsija ütleb: „Aga minul on ju planeeritud maale minek“. „Siis küsin mina - aga mis sinu tantsupartneri saab?“, ei lase naine kergekäeliselt tantsijail käest libiseda, vaid manitseb neid teistega arvestama.

Samuti on ta märganud olukordi, mil kolmanda klassi lapse eest kannab hoolt keskkooliealine. Pereisa töötab Soomes ning tekitab nii oma tuleku kui ka minekuga stressi. Maie mõistab, et vanematel ongi raske, kuid samas loodab ta, et keerulistele olukordadele pakuvad leevendust nii tantsimine, näitetegevus kui ka lauluringid.

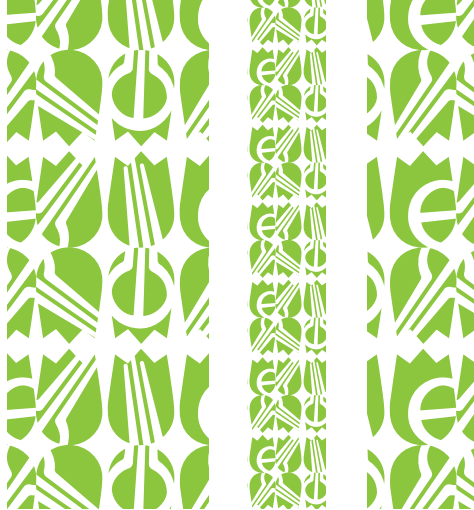
„Kultuuritegelased teevad kõik, et elu mitmekesistada,“ annab ka Maie oma maakonnas tunnustamist väärt panuse, et inimeste igapäevaellu rõõmu tuua.

Tantsupeo rühmade kategoriseerimisest

Juba mõnda aega on toimunud juhatuse tasandil arutelud, kus on analüüsitud kategoriseerimise teemat. Lisaks on küsitud hinnangut antud teema kohta mentoritelt ja maakondade rahvakultuurispetsialistidelt. Tuginedes erinevatele seisukohtadele võttis ERRSi juhatuse vastu otsuse, et 2014. aasta tantsupeo II eelproovis ka-

tategoriseerimist ei toimu. Rühmade taset hindavad liigijuht ja assistent. Ettetantsimise tulemused fikseeritakse registris ja on kättesaadavad nii Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsis kui Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuses.

Eelproovidesse kaasatakse Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi mentorid, kes analüüsivad tantsurühmade taset tervikuna. Analüüsi tulemused avaldatakse ERRSi Teatajas.

Mentorite roll vaatlejatena

Mentorite roll vaatlejatena on saada ülevaade rahvatantsuvaldkonnast kogu vabariigis. Antud analüüs on valdkonna edasiseks arenguks väga oluline. Analüüs avaldatakse ERRSi Teatajas.

Hinnangu andmisel arvestatakse järgmist:

1. Tantsurepertuaari jõukohasus
2. Tantsu tehniline tase (põhisammud ja kombinatsioonid)
3. Väljendusoskus (tantsu sisu ja mõtte avamine)
4. Lavakultuur, rahvariie kandmisoskus
5. Rühm kui tervik
6. Maakonna suhtumine eelproovi
7. Maakonna rahvakultuurispetsialisti arvamus ja probleemid
8. Tantsurepertuaari mõju rühmaliigi ja tantsija arengule

Aprilli sünnipäevalapsed

05.04.1949 Tiina Rulli 65

06.04.1969 Astrid Sumberg 45

07.04.1979 Cätlin Jaago 35

15.04.1933 Lille-Astra Arraste 81

15.04.1944 Kalle Raidsalu 70

18.04.1924 Ilka-Leonore Tomingas 90

18.04.1934 Silvia Sööt 80

18.04.1954 Ülle Tiimus 60

19.04.1984 Ele Viskus 30

21.04.1959 Lea Hanni 55

21.04.1964 Riina Gull 50

21.04.1979 Aveli Asber 35

25.04.1964 Gaido Klein 50

25.04.1989 Heleri Rätsep 25

26.04.1974 Imbi Kõiver 40

28.04.1939 Mati Kukk 75

28.04.1954 Maie Pau 60

29.04.1959 Viive Niinemäe 55

Värskest ERRSi kuldmärgiga tunnustatud **Kalle Raidsalu** on lapsest saadik tegelenud rahva-
muusikaga ja juhendanud erine-
vaid orkestreid alates ajast, mil
oli kõigest 18 aastane. Raidsa-
lude suguvõsaorkester, mille
asutajateks olid Kalle vanemad,
oli esimene orkester, mille eest-
vedamise ta enda õlule võttis.
Kuid oma pere loomisest saadik,
laste kasvades, moodustas ta
oma pereorkestri „Perepill“.
Seda orkestrit juhendab Kalle
tänapäevani. See ansambel
on pärjatud ka mitmete auhin-
dadega ning sellest südamlükst
pereorkestrist on ka kaks doku-
mentaalfilmi vändatud.

Vaata ka naabreid

Tantsuinfo Kuukiri

Märtsi kuu teemad:

Idla liikumine - uuesti leitud vana/
Tiia Kadalipp ja Anu Johani

Tants kui väärtussüsteemi looja/
Mari-Liis Eskusson

End tutvustab Tantsu- ja Moekool Galerii:
Meie teeme koostööd tantsides/
Svetlana Amelina

Märtsi kuukirja leiad siit:
[http://www.tantsuharidus.ee/attachments/
kuukiri-2013marts.pdf](http://www.tantsuharidus.ee/attachments/kuukiri-2013marts.pdf)